

RECITADO EN DUO, EN QUE SENSE SOLFES
es pondèra algo de la Vida, y Miracles de Sant Pere
Pasqual de Valencia, en les Festes que es fan en esta
Ciutat, per el arribo de la seua Santa
Reliquia.

Si vols sabèr el motiu
per que estes Festes se fan,
com tù et façes Llaurador,
eixe Rector te ho dirà.

Llan. **E**Stava en la meua terra:
ara và, yà escomeçàm;
en la terra estava à fee,
perque no anava per mar,
ni estava en lo Cel, ni aire:
luego en la terra es constant
que estaria; y saben còm?
mòlt despert, y espavilat.
Eren les nou de la nit;
y al temps que regava el camp,
vaig oir tantes campanes,
que tot quedì atolondràt.
Alçì els ulls al Micalèt,
y Torres de la Ciutat,
y vaig veure tants faròls;
que em deixàren abobàt.
Anì al Poble, y al Rector;
que es home ben acabàt,
li preguntì; mes primer,
com al fi sò ben criàt,
me vaig llevar la montera,
me la posì baix lo braç;
y ab la major reverencia,

que es dèu à tal Dignitat,
li vaig fer esta pregunta:
Senyor Rector, nò em dirà;
perquè en este mes de Octubre;
quant Sant Donis yà ha passat,
y es impossible que siga
atra volta el Centenar,
yà en Valencia tanta llum,
que pareix, que la Ciutat
se hatja apegàt en lo Cel;
ò que aquell Cel estrellat
se hatja dividit en trozos,
dantli à cada Campanar
un trocèt pera lluir:
tan hermosos, tan gallarts
me han paregùt desde asì,
que puc dir en veritat,
que si Valencia no es Cel,
à fee poc li faltará.
Digam, pues, Senyor Rector;
puix es cert que vostè hu sab;
Quàl serà el motiu, y causa
de esta tan gran novetat?

Rahò serà, yà que som
tan vehins de la Ciutat,
la acompanyem en lo goig;
no ha de ser tot treballar:
haja festa pera tots,
que tots nos hem de folgar.
Sempre en la mà el llegonèt?
De dia, y de nit regant?
Si hià festes en Valencia,
tambè em vull regocijar,
que encara que pareix Pepo,
tinc gran troç de Ciutadà;
puix segons ma mare em dia,
el Vicari em batejà,
de Sant Berthomèu Apostol
en la Pila Parroquial,
y tinc la gloria de ser
en la tal Pila Christià:
y així sò fill de Valencia
pera de huià cent y un any.

Ret. Rahò tens, Feligrès meu,
y ningù te ho negarà;
ni yo negarè ser tù
en tot tan afortunat,
que et poden tenir enveja
molts Guapos de la Ciutat.

Llaur. Pare meu, contem això,
que de goig me fa plorar.

Ret. Has de saber, que estes Festes
te toquen de cap à cap,
perque totes se encaminen
al honor de un Valencià,
que es ab tota rahò teu.

Llaur. Digam, Senyor, per què part?

Ret. Per q̄ à un fill de ta Parroquia
es fa la Festivitat.

Llaur. Gracies à Deu, que del aigua,
que à mi em varen batejar,
munten los homens al Cel;
y homens de tal santidad,

que ab coets, y lluminaries
los hatjen de celebrar.
Si per mi han de fer tal gasto,
desde ara dic que els faç francs
Digam vostè, mi Senyor:
Y qui es este home tan gran?

Ret. Ara dic que eres un tonto,
per no dirte un desbarat.

Què jamay has oit dir,
jamay has oit contar,
que en lo carrer de Valdigna;
allà propèt del Portal,
vã naixer en temps de Moros,
de Pares mòlt bons Christians,
un Chiquèt: ò què garrit!
un Chiquèt: ò què agraciat!
à què en la Parroquia de
el Apostol desollat,
al batejarlo, açores,
al temps de ferlo Christià,
per nom li possaren Pere;
y sent son Pare Pasqual,
Pere Pasqual tots li dien,
y es dirà una eternitat?

Llaur. Ara dic que sò mes guapo;
que mòlts de aquesta Ciutat.

No tots podràn dir com yo,
no tots podràn blasonar,
de ser este Sant, y yo,
ab mòlta rahò germans.
Una Mare nos parì,
dirè; nos regenerà,
quant als dos, en una Pila,
la Gracia nos feu Christians.
Deu lo hi pague à ma Padrina,
que à tal Parroquia em portà.

Ret. Calla, que no estàm encara
de la Missa à la mitat;
que de un Sant tan prodigiòs,
me queda mòlt que contar.

Llaur.

Llau. Yo suponc serà Evàngeli
tot lo Rezo de este Sant.

Ret. Escoltam ab atenció,
y fabràs lo que no sabs.

Llau. Diga, y també podrà ser,
que yo li ajude à rezar.

Ret. Este Pasqual, sent chiquèt,
tenia tal caritat,
que entre els Morèts repartia,
quant los veyà morts de fam,
aquella vianda, que
li daven pera almorçar.

Per ensayar-se al Martiri,
que desijava passar,
feya que els Morèts per terra
lo arrastrassen ab crueldat.

Llau. Y els guilopèts dels Moriscos
ho farien com un llam.

Ret. Pero Pasqual sols sentia,
que no li feren mes mal.

Llau. Si aço feya sent chiquèt,
què farà quan serà gran?

Ret. No et contarè ses Virtuts;
perq̄ este asŭpte es mòlt llarc;
sols te dirè fon tan docte,
que en París se graduà
de Doctore en Theologia,

la que en Valencia amostrà.
Fon Frare de la Mercè,
el qual Abit, per sa mà,
del Pare Arnaldo rebè,
nebor que era de Nolasch,
en lo Convent de Valencia;
y en fee de esta veritat,
los antics Reverents Pares
en sos Claustros ho han pintat:
y à fee que es antic lo Quadro.

Llau. Tambe hu es la Veritat.
O Mercè la mes dichosa!
O Convent afortunat!

puix tens un Fill tan gloriòs,
que altre major no el tindràs.

Ret. Aguardat, y et dirè mes,
en que mes te admiraràs.

Tan devot fon de Maria,
que yà en son primer instant,
la defensà clara, y pura,
è sens culpa Original.

Y sabs ahon? en París,
y ab rahò tan eficàz,
que pasmava, y confonia
als Doctors mes arrogants:

Ho predicava en la Trona,
y ho parlava en totes parts.
Per lo que esta gran Senyora,
volentlo una nit honrar,

y agrairli tal favor,
en un Trono Angelical
baixà del Cel, feta un Sol;
y de flors el coronà,
dient en cifra discreta:

De Corona Celestial
es digne mereixedor
este mon fillèt Pasqual;
puix ab zel mòlt fervoròs,
puix ab valor arrogant,
me publica ser exempta
de aquella culpa de Adàm:
que qui em defensa de espines
rahò es que coronat
es veiga de hermoses flors;
per qui? per la meua ma.

Llau. Sèpre he dit, Senyor Rector,
que al negre se opola el blanc:
y així, al negre de la culpa ::

Ret. Calla.

Llau. Hià mes que callar?
que yà veig, no es pera tontos
un punt, que es tan delicat,
sols dirè, tenen rahò

de ser tots los Valencians
tan amichs de ramellets,
quan la Verge Angelical
els baixà del Cel les flors.

Ret. Yo també dic, tens bon cap.

Llau. Y també tinc bona llengua;
puix dic, y dirè gritant:
Folgues, cap de greu, Valencia
de tenir un fill, que es tal,
que defensà de Maria
la Pureza Original.

Y diguen tots sens temor:
Vitor Sant Pere Pasqual,
perque và ser dels primers,
que ab conato hu predicà.

Ret. Mòlt te allargues, fillèt meu.

Llau. Tinc rahò, y he de parlar.
Mes yà que vostè mo mana,
li dic, que torne à enfilar.

Ret. Ayo fon de aquell D. Sancho,
de Don Jaume hermòs Infant;
Governador de Toledo,
y de tot so Arçobispat;

Bisbe de Anell de Granada,
de Jaen en propietat.
Llegat à latere fon
de Nicolau, Papa Quart.
Fon Redentor, y este Ofici
à fee li estiguè ben car;

puix per lliurar als Catius;
es quedà sens llibertat.
Los de Jaen, y Baeza,
com era son Bisbe amat,
embiaven grosses sumes
à fi de ser rescatat;
mes Pasqual volia mes
veures de grillòns ferrat,
que emplear à son favor
tota aquella cantitat:
Y aixi ab aquelles sumes,

à les Dones, y als Infants
los redimia gustòs,
y ell per ells quedava Esclau;
Al fi, sabs com redimia?
ab son diner, y sa sanc.

Llau. Bè es coneix, q̄ en la Mercè
deprenguè tal caritat;
perque sols obren tal Obra
los homès, que son tan blancs.
Y què feya estant Cautiu?

Ret. Si te ho dic, te has de pasmar.
Amostrava la Doctrina,
perque la Fè es conservàs.
Ab què amor! ab què alegria!
muntava damunt de un banc,
convocava als Minyonets,
fillèts dels pobriets Christians,
y al hu preguntava el Pater,
al altre feya senyar!

Quant una volta, ò bondat!
un chiquèt tan garridèt,
tan graciòs, y tan gallart,
q̄ els de Napolis, y els de Roma
tindrien mòlt que envejar;
als peus portava grillòns,
la casaqueta de drap;
al fi feya un Cautivèt
tan hermòs, tan asseat,
que de bon pacte yo fora
de tal Cautivèt esclau.

Llau. Yo esclau? no, q̄ no pot ser;
perque com estic casat,
bastants cadenes arrastre.
Senyor Rector, passe avant.

Ret. A este Chiquèt el Misteri
de la Santa Trinitat
el Sant Bisbe li diguè
lo explicàra ab claritat;
y el Chiquèt ho feu tan bè,
y ab tan pronta brevetat,

que

que dient: *El Fill so Yo,*
al instant se li escapà.

Llau. Puix no portava grillòns?

Ret. Es que sabia bolar.

Llau. No le entenc, Senyor Rector.

Ret. Pues yo te ho dirè mes clar.

Jesus era aquell Chiquèt,
que per amor de Pasqual
es và vestir de Catiu

pera mostrarseli Esclau;
que Esclau fa à nostre Senyor
qualsevol Bisbe, y Prelat,
que amostra bè la Doctrina

al pobrèt, que no la sab.

Llau. Ara dic, que yo estic bè,
y que al Jesus tindrà Esclau,
puix no sent Rector, ni Bisbe,
al meu chiquèt fas senyar,
li amostre à fer bè la Creu,
que es la senyal del Christia.

Sols me queda un reconcomio,
y es, que si ans de almorçar
vull que em diga el *Pare nostre,*
no sab dir, si, *Pare, pà.*

Mes no hu estranye, Senyor,
que el mateix me sol passar,
puix encontranme dichu,
no fas més, que tropezar.

Es canfa, Senyor Rector?

Ret. No, fillèt.

Llau. Puix passe avànt.

Ret. Tu et recordes en q̄ estavém?

Llau. En que el Chiquèt và bolar.

Ret. Mes no sen anà molt llunt,
perque luego và tornar.

Llau. Digam el motiu per què?

Ret. Estant pera celebrar
este Sant Bisbe, aço es,
volent dir Missa Pasqual
en les Masmorres del Mont,

que en Granada es diu *Sagrat.*

Llau. Eixa es veu de Llaurador,

Ret. Ara què no callaràs?

Tenint tot lo menester,

sols li faltava ajudant,

y altra volta el Jesusèt,

fet un garridèt Esclau,

se li apareguè, y ab gust

tota la Missa ajudà.

Llau. El Jesusèt li assistí

com si fora un Escolà,

donantli les canadelles,

y passant també el Missal?

Ret. Si, que tot això mereix

un Sacerdot com Pasqual.

Llau. Bè em pareix, Senyor Rector;

que ni en la Missa del Gall

per mes bo, que vostè figa

tal Escolanèt tindrà.

Ret. Fillèt, ara estàm entemps;

que no hià necessitat.

Llau. Yà ho conec, y mes tenint

vostè pera celebrar,

al teu Es Garrabanderes,

dic, à Esteve el Sacristà,

de qui ducte alguna volta,

si es que deu ser Luterà.

Està el Santíssim patent,

y el tonto no baixa el cap;

açò ho faria Luterò?

ni el mes abarraganat?

Ret. Este yà es costum antic

entre tots los Sacristans.

Llau. Per això tenen la fama

de que son bons perillans.

Ret. No sigues tan maliciós.

Llau. Ni vostè els vullga alabar;

No ho faria així el Chiquèt,

que ajudava à Sant Pasqual.

Per ma fee, Senyor Rector,

que

que este favor no t'è igual.

Molt Sant seria este Frare,
quant la Verge, y son Infant
li mostraven tal carinyo.

Ret. Açò no es pot ponderar.

Llau. Deixèm pues esta materia,
y tornèm un pòciatràs.

Ans que fora Frare, y Bisbel
este mon bo Parroquia,
nò es certíssim fon Canonge
de esta Esglesia Cathedral?

Dic certíssim, per que açò
mon abuelo me ho contà;
y mon abuelo era un home
de molta fee, y veritat,
y es preciava de fer docte
en coses de antiguetat.

Este em dia, que en Girona,
al temps que anava Soldat,
li amostraren un paper,
que dia ser veritat,

ser Canonge de València,
y açò ben autenticat;

y Canonge de la Seu,
que així es demonstra pintat,
yà en la Seu, yà en la Mercè,
y en altres diferents parts.

Per lo que desde aquella hora
que sabí esta novetat,
als Senyors Canonges mire
ab tal goig, y urbanitat,

q̄ així q̄ els veig, bè em pot creu-
luego em descubrix lo cap,
considerant com à hu de ells,
al meu Parroquia Pasqual:

y estranye, Senyor Rector,
que fu Mercè tardàs tant
à donarme aqueste goig.

Ret. Sabs tũ, per què hu he callat?
perque es això tan sabut,

com que la coca es de pà. (bit,
Que et diguē, quā prèguē el A,
quin vestit portava el Sant.

Era saya de Agustino?
die, de Agustino Reglar?

Era sotana, y manteu,
que es trage de Capellà?

Que te ho diguen, si son homēs:
que tũ, quan lo has vist pintat,
fense Frare Mercenari,

com Canonge lo has mirat,
ab Arminis en lo pit:

afsi hià què replicar?

Llau. Mes ho crec yo, que voste:
per què me està predicant?

Tornèm al nostre proposit,
no ens fiquèm en lo regat.

Yà que ham tractat dels favors,
que del Cel rebè Pasqual,

ham de saber què mercers
feya als homens este Sant?

Pregunte: Feya Milacres?

Ret. Com si els feya? à cada pas:

Una volta, que el Rey Moro
li impedia el poder dar

als pobres de la Presò,
siquiera un trocèt de pà;

portava en lo Escapulari,
perà aliviarlos la fam,

los trozos, que de limosna
recollia en la Ciutat.

Le encôntrà el Rey, y furiòs,
de improvís li preguntà:

Què es lo que portes ai?
què es lo que amagues, Papàs?

Roses son, responguē el Bisbe,
mireles sa Magestat:

desplega el Escapulari,
y el Rey Moro và mirar,

eren flors, lo que avans eren
uns

uns rosegonèts de pà.

Què et pareix de este Miracle?

Llau. Que vostè se el pot quedar.

Li pareix, Senyor Rector,
que ab flors matarèm la fam?

Eixe Miracle al revès

yo bè el pendria tot lo any.

Façà vostè, que este Bisbe

les flors convertixca en pà,

y de este modo el Miracle

serà de tots celebrat;

puix es cert, que voldrà tot

tindre pà sens treballar.

Ret. Açò hu feu, pera que es vera

ser home de veritat.

Llau. Yo dic, era dàr mamòla

à aquell Moro brivonàs.

Digam su Mercè, Senyor:

Y quin fi tinguè este Sant?

Perque bona concordància

Moros en Christians no fan.

Ret. Yo te ho dirè, y pregue à Deu,

puga diro en brevetat.

Com socorria als Cautius,

com predicava als Esclaus,

com convertia mòlts Moros,

el Rey Moro se enfadà,

y manà possassen pres,

ab cadenes ben ferrat,

al pobre Bisbe vellèt,

al Sant Relijòs Pasqual.

No sentia en la Presò

ses grans penes, y treballs;

sentia si, el no poder,

ab past espiritual,

sustentar les Ovelletes,

que el Senyor li encomanà;

y mes à les que en Granada,

à vista del Llop rapàs,

ò estaven prop de morir,

ò mes prop de renegar.

Perà temprar el dolor,

en que vea naufragar

del seu cor la fortalea,

(no que jamay li faltàs)

busca en el favor de Deu

este arbitri: què serà?

El valdres prest de la ploma;

y per escrit amostrear

la Doctrina à aquells pobrèts;

à qui deixava plorant;

pera que vent los consells

de un Pastor tan vigilant,

tinguessen este consuelo,

en que poder respirar.

Però la Presò, en que estava;

sens fenestres, ni forats,

la llum del Cel li negava;

per lo que ab dificultat

podia posar en practica

el seu intent: però yà

del Cel li vingù el favor;

puix un Angel li baixà

tot recapte pera escriure,

y ab una llum celestial,

de dia, y de nit li dava,

ò què alegre claritat!

Alli escriguè del Misteri

de la Santa Trinitat;

de la Doctrina Christiana;

y contra aquell Alcorà,

que el brivonàs de Mahoma

als seus deixemples deixà.

Però un Moro brivonèt,

pera poder estorbar

los efectes de esta obra,

lo que feya, era apagar

aquella celestial llum,

yà bufant, y mes bufant.

Llau. Però el Bisbe, ab un sopapo;

com

còm no li esclafava el nas? *Ret.* Mes el Angel, ò bon Deu!
pera estorbar este dany,
altra volta la encenguè;
prenguè la antorcha en la mà,
y com si fora son Page,
li feya llum à Pasqual.
Ab favor tan excessiu,
ab honra tan singular,
escriguè dels Sacraments,
y altres curiosos tratats.
Estós llibres los llegien
mòlts Moros, y mòlts Christiàs;
y com de aquells mòlts creïen
de la Fè en la veritat,
loi digueren al Rey Moro:
y este en colera irritat,
li donà luego sentència,
sentència de degollat.
Estava el Sant dient Missa,
y acabant de celebrar
en la Cova de aquell Mont,
q̄ en Granada es diu Mòt Sant,
un alarb, un bochi Moro,
mes cruel que Barrabàs,
sens reparar que era Bisbe,
ni en son vestit tan sagrat,
prenguè per pilò la Ara,
y ab molta furia infernal,
com si fora un Corderèt,
de un colp lo và degollar.
Pera acabar la memoria
de un Frare que era tan Sant,
li cremaren quant tenia;
y quant volien llançar
à les flames el seu Cos,
el Senyor ho và estorbar,
cubrint son Cos, ò prodigio!
de un globo de llum flamant.
Los Moros, que aço miraven,

fuixqueten tots aterrats.
Entonces los Cautivèts,
yà alegres, yà apearats,
agafaren el Sant Cos,
y allì el varen soterrar.
En este temps los Miracles
es tocaven par à par,
de tal modo, q̄ hasta els Moros;
en les penes, y los mals,
recurrïen al auxili
de este Relijòs Pasqual.
A una veu mòlts Moros dien;
Este Papàs fon mòlt Sant.
Aquells pobrèts que tenien
sense cervell lo seu cap;
ço es, estaven tan locos,
com locos del Hospital,
encomananse à este Bisbe;
se encontraven mòlt cabals.
Aixì ho confessen certs Frares;
y una Dama principal,
y mòlts altres, que no conte;
perque el Senyor li ha donat
la gracia, y el patrocini
de ser dels *Falts* Abogat.

Llau. Ara dic, que allà en lo Cel
estarà mòlt ocupat;
puix hià en lo Mon tal collita
de persones de mal cap,
que tot lo any tindrà que fer;
si es que à tots ha de curar.
Pero yà conec que no,
ans bè estarà descansat;
per que ningù es tè per tonto;
per mes que es caiga de orat.
Ay, Sant meu! donau salut
à la meua Isabet-Juan.
Y este Cos, Senyor Rector,
entre els Moros es quedà?

Ret. No, à Baeza al cap de temps;
ab

ab molt goig fon trasladat.
Alli ha estat ocult hasta ara,
que aquell Pare Celestial
ha volgut es descubris
un tesor tan desijat.

El modo es maravillòs;
si el vols saber, aniràs
à oir los Predicadors,
que ells ab acert te ho diràn.
Sols te dirè, que estes Festes
en la Mercè, Cathedral,
y en Sãt Berthomeu, Parroquia
ahon yà sabs naixquè este Sant,
es fan ab tot esplendor,
à si sols de celebrar
la fortuna que han tengut,
la dicha de aver lograt
una Reliquia de qui
fon son Fill, y Parroquià.

El lluiment de estes Festes;
quan tornes tù, me ho diràs.

Llau. Puix à Dios, Senyor Rector,
y vixca vostè molts anys;
que es cert li estic agrait
per lo bè que me ha contat
les Virtuts, Glories, Miracles
del meu dichòs Parroquià:
y mànem pera Valencia,
puix dematinèt men vaig,
que vull veure per mos ulls
el garbo dels Valencians.

Hasta ara com Sant de *Requiem*,
em pareix que lo han tratat,
per que els faltava Reliquias;
yà la tenen: y es? Sagràt,
un Os, que diuen, del colse,
del seu braç se li arrancà.

'Ara si tenen motiu,
per que escusa no tindran
pera fer Festes molt grosses,

tant Cabildo, com Ciutat,
tant Parroquia, com Convent;
puix tots son interesats
en les glories de son Fill,
y Fill en tot tan honrat,
que fon Canonge, fon Frare,
ab borles de graduat,
que es dirlos que fon Doctor;
fon defensor arrogant
del punt de la Concepciò;
fon Redentor dels Esclaus;
Bisbe, y Martir tan gloriòs,
que en Casulla degollat,
com bon Sacerdot al Cel,
ple de gloria và muntar;
com qui diu: Vaix à dir Missa
per tota la Eternitat,
per los Canonges, los Frases,
per los devots Parroquians,
per los Pobres, per los Richs,
per los Cautivets Christians,
per les Dones, y per tots
los que suen en los camps,
dic, per tots los Llauradors,
y per tots los Valencians,
yà me entenen, fa Oraciò.

Què mes volen de este Sant?

En tenen altre millor?

Y si el tenen, ahon està?

Puix facenli bones Festes;
bè crec, que les hi faràn,
que yo tindrè el goig cumplit,
y el meu Sant ho pagarà.

Torne à dir, Senyor Rector,
q̄ em mane, per que men vaig.

Ret. A Deu, fillèt, y quant tornes
lo que has vist, me contaràs.

Llau. Ab molt gust, sols li suplique,
que no em faça ser molt llarc.

